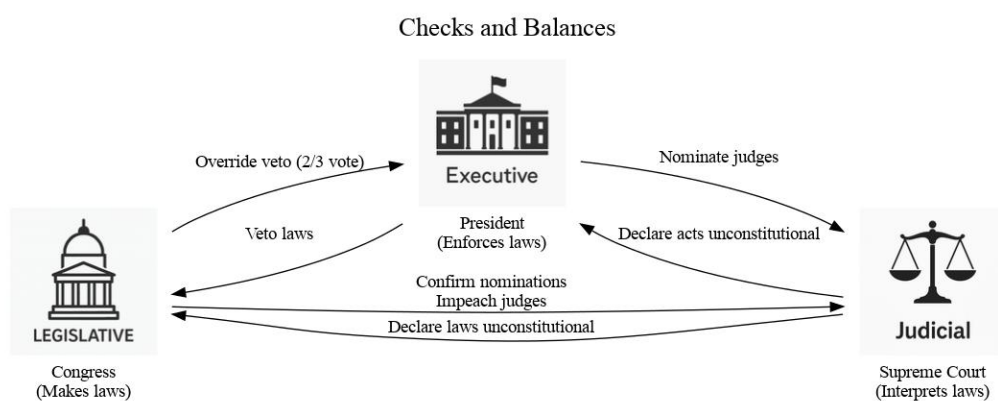
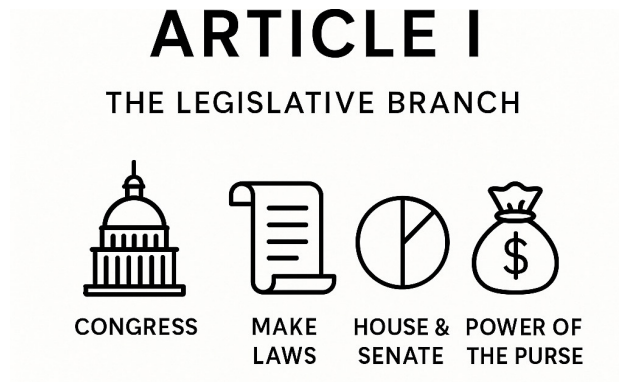

Konstytucja Stanów Zjednoczonych Ameryki

Tekst uproszczony z ilustracjami
Wersja skrócona w „łatwym języku”

§ 1 Kongres

- Władza ustawodawcza należy do dwuizbowego Kongresu: Senat + Izba Reprezentantów.

§ 2 Izba Reprezentantów

- Członkowie wybierani co 2 lata przez wyborców stanowych.
- Wymogi: 25 lat, obywatel USA od 7 lat, mieszkaniec stanu.
- Liczba miejsc (i podatki bezpośrednie) według ludności; spis co 10 lat.
- Każdy stan ma co najmniej jednego przedstawiciela.
- Gubernator ogłasza wybory uzupełniające w razie wakatu.
- Izba wybiera Speakera i urzędników; ma wyłączne prawo stawiania w stan oskarżenia (impeachment).

§ 3 Senat

- Dwóch senatorów z każdego stanu, kadencja 6 lat; jeden głos każdy.
- Kadencje podzielone na klasy, ok. 1/3 wybierana co 2 lata (gubernator może tymczasowo mianować w przerwie obrad).
- Wymogi: 30 lat, obywatel od 9 lat, mieszkaniec stanu.

- Wiceprezydent przewodniczy i głosuje przy remisie; Senat wybiera innych urzędników i przewodniczącego pro tempore.
- Wyłączne prawo sądenia w impeachmentach; skazanie większością 2/3; kara ograniczona do usunięcia i zakazu piastowania urzędów.

§ 4 Wybory i posiedzenia

- Zasady wyborów ustalają legislatury stanowe, lecz Kongres może je zmienić (z wyjątkiem miejsca obrad Senatu).
- Kongres musi obradować co najmniej raz w roku.

§ 5 Regulaminy wewnętrzne

- Każda izba ocenia mandaty, ustala regulamin, może karać lub usunąć członka (głosów), prowadzi dziennik i nie może przerwać obrad > 3 dni bez zgody drugiej izby.

§ 6 Wynagrodzenie, przywileje, niełączenie funkcji

- Posłowie i senatorzy otrzymują pensję z Skarbu USA; chroni ich immunitet od aresztu (poza ciężkimi przestępstwami) podczas sesji i podróży; wypowiedzi chronione.
- Nie mogą sprawować innego urzędu federalnego ani obejmować stanowiska, które sami utworzyli lub podwyższyli.

§ 7 Proces legislacyjny

- Projekty podatkowe rozpoczyna Izba; Senat może je zmieniać.
- Ustawa wchodzi w życie po podpisie Prezydenta lub po 10 dniach bez podpisu, jeśli Kongres obraduje; weto można odrzucić obu izb.
- Uchwały wspólne wymagają tej samej procedury.

§ 8 Uprawnienia Kongresu

- Nakładanie podatków i wydatki na obronę/wspólne dobro (stawki jednolite).

- Zaciąganie pożyczek; regulacja handlu międzystanowego, zagranicznego i z plemionami.
- Prawo o naturalizacji i upadłości; bicie monety; miary i wagi; kara za fałszerstwo.
- Poczta i drogi pocztowe; prawa autorskie i patenty; zakładanie sądów niższych.
- Kara za piractwo; wypowiedzenie wojny; listy kaperskie; regulacje łupów.
- Tworzenie armii (finansowanie max 2 lata); utrzymanie floty; regulamin sił zbrojnych.
- Powołanie, organizacja, uzbrojenie i regulacja milicji; stany zachowują oficerów i szkolenie.
- Wyłączna jurysdykcja nad Dystryktem Kolumbii i terenami federalnymi.
- Klauzula „konieczne i właściwe” dla realizacji powyższych uprawnień.

§ 9 Ograniczenia Kongresu

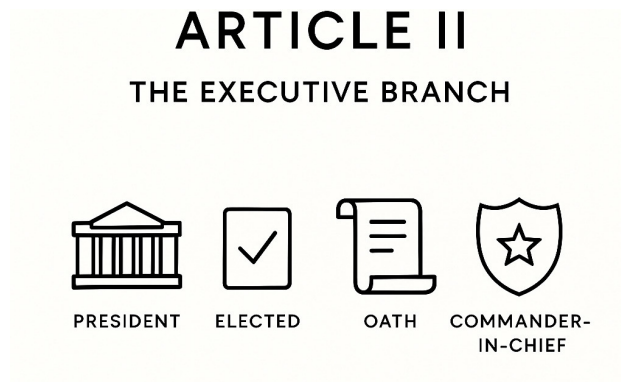
- Zakaz likwidacji handlu niewolnikami przed 1808 r. (cło 10 \$ od osoby).
- Habeas corpus może być zawieszone tylko w razie buntu lub inwazji.
- Zakaz ustaw skazujących bez sądu, prawa wstecznego i nierównych podatków bezpośrednich (zmieniono 16. Poprawką).
- Zakaz ceł eksportowych i uprzywilejowania portów; wydatki Skarbu tylko ustawą i publikacją ksiąg; zakaz tytułów szlacheckich i darów od obcych bez zgody.

§ 10 Ograniczenia stanów

- Stany nie mogą zawierać traktatów, bić monety, uchwalać praw

wstecznych, naruszać umów itd.

- Bez zgody Kongresu nie wolno im nakładać ceł import/export (poza minimalną opłatą inspekcyjną), pobierać opłat tonażowych, trzymać wojska lub okrętów w pokoju, zawierać układów ani wypowiadać wojny (chyba że zagrożone).

§ 1 Prezydentura

- Władza wykonawcza należy do Prezydenta (kadencja 4 lata) wraz z Wiceprezydentem.
- Każdy stan wyznacza Elektorów równych liczbie swoich senatorów i reprezentantów; urzędnik federalny nie może być Elektorem.
- Procedura głosowania Elektorów zmieniona 12. Poprawką.
- Kongres ustala jednolitą datę wyborów.
- Wymogi: obywatel z urodzenia, 35 lat, 14 lat rezydentem USA.
- W razie opróżnienia urzędu zastępuje VP; dalszą sukcesję określa Kongres.
- Wynagrodzenie stałe; brak innych dochodów; przysięga „zachować, chronić i bronić Konstytucji”.

§ 2 Uprawnienia

- Naczelnny dowódca sił zbrojnych i federalizowanej milicji.
- Może żądać pisemnych opinii ministrów; udzielać ułaskawień (z wyjątkiem impeachmentu).
- Z aprobatą Senatu zawiera traktaty; mianuje ambasadorów, sędziów

i urzędników; wakaty obsadza w recesie.

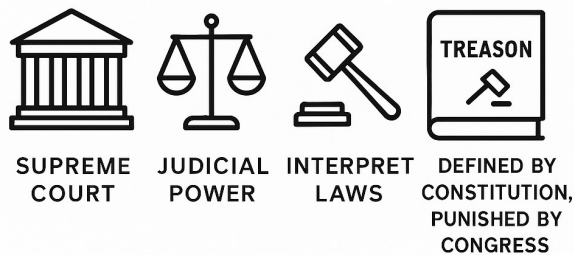
§ 3 Obowiązki

- Co roku przedstawia „Stan Unii”; może rekomendować działania.
- Ma prawo zwołać lub odroczyć Kongres w nagłych przypadkach.
- Przyjmuje ambasadorów; zapewnia wierne wykonywanie praw; wydaje nominacje.

§ 4 Impeachment

- Prezydent, VP i urzędnicy federalni mogą być usunięci po impeachmentie i skazaniu za zdradę, łapówkę lub inne ciężkie przestępstwa.

ARTICLE III THE JUDICIAL BRANCH

§ 1 Sądy i sędziowie

- Władza sądownicza w jednym Sądzie Najwyższym i niższych sądach ustanowionych przez Kongres.
Sędziowie pełnią urząd „przy dobrym sprawowaniu”; wynagrodzenie nie może być obniżone.

§ 2 Jurysdykcja i procesy

- Obejmuje sprawy konstytucyjne, federalne, traktatowe; dyplomatyczne; morskie; gdzie USA jest stroną; spory stanowe; różnorodne powództwa...
- SN ma jurysdykcję pierwotną w sprawach dyplomatów i stanów, w innych – apelacyjną (regulowaną ustawą).
- Przestępstwa federalne sądzone z ławą przysięgłych w stanie czynu; gdy poza nim – miejsce określa Kongres.

§ 3 Zdrada stanu

- Definicja: prowadzenie wojny przeciw USA lub wspieranie wroga.
- Skazanie wymaga zeznania w sądzie albo dwóch świadków tego samego jawnego czynu.

- Karę ustala Kongres; bez „skażenia krwi” i konfiskaty po zgonie winnego.

§ 1 Pełna wiara i kredyt

- Stany uznają akty, dokumenty i wyroki innych stanów; Kongres może regulować dowody.

§ 2 Przywileje i ekstradycja

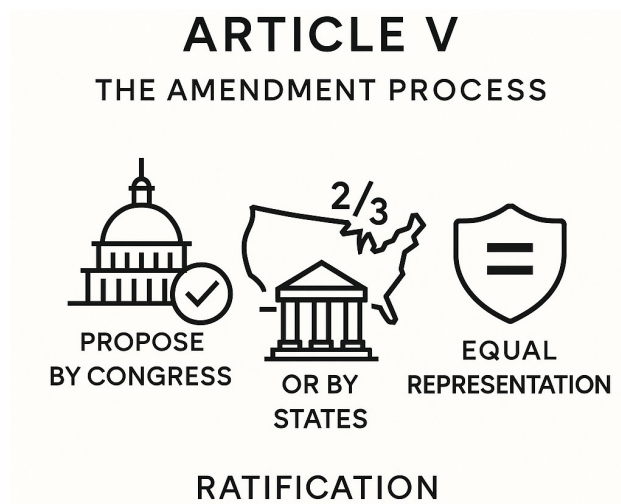
- Obywatele korzystają z podstawowych praw w każdym stanie.
- Zbiegowie wydawani na żądanie gubernatora.
- Klauzula o zbiegłych niewolnikach (nieważna po 13. Poprawce).

§ 3 Nowe stany i terytoria

- Kongres przyjmuje nowe stany; nie tworzy stanu w innym ani nie łączy bez zgody wszystkich zainteresowanych parlamentów i Kongresu.
- Kongres zarządza terytoriami i mieniem federalnym.

§ 4 Gwarancja republikańska

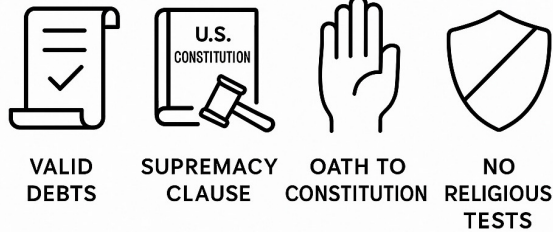
- USA gwarantują każdemu stanowi rząd republikański oraz ochronę przed inwazją i, na wniosek, przed przemocą wewnętrzną.

- Poprawki proponuje Kongresu lub konwencja zwołana na wniosek legislatur stanowych.
- Ratyfikacja przez $\frac{3}{4}$ legislatur stanowych lub konwencji stanowych – według decyzji Kongresu.
- Dwa ograniczenia: (i) do 1808 r. bez zmian w handlu niewolnikami/podatku głów; (ii) żaden stan nie traci równego głosu w Senacie bez swojej zgody.

ARTICLE VI

FEDERAL SUPREMACY AND OATHS

- Unia przejmuje długi Konfederacji.
- Konstytucja, prawa federalne i traktaty stanowią najwyższe prawo; sędziowie stanowią nim związani.
- Funkcjonariusze federalni i stanowi składają przysięgę wierności Konstytucji.
- Zakaz testów religijnych jako warunku urzędu.

ARTICLE VII

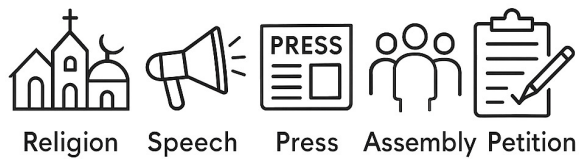
RATIFICATION OF THE CONSTITUTION

- Konstytucja wchodzi w życie po ratyfikacji przez 9 z 13 stanów.

POPRAWKI (I – XXVII)

The First Amendment: Five Freedoms

I Wolność religii, słowa, prasy, zgromadzeń i petycji.

THE SECOND AMENDMENT

RIGHT TO KEEP AND BEAR ARMS

II Prawo do posiadania i noszenia broni dla dobrze zorganizowanej milicji.

THE THIRD AMENDMENT

No Quartering
without Consent

III Zakaz kwaterowania żołnierzy w czasie pokoju bez zgody właściciela.

The Fourth Amendment: Protection Against Unreasonable Searches

IV Ochrona przed nierozsądnym przeszukaniem i zajęciem; nakazy tylko z prawdopodobną przyczyną.

THE FIFTH AMENDMENT: RIGHTS OF THE ACCUSED

Grand Jury

Self-
Incrimination

Due Process

Double Jeopardy

Takings Clause

V Wielka ława przysięgłych, zakaz podwójnego oskarżenia, prawo milczenia, należyty proces, słuszne odszkodowanie przy wywłaszczeniu.

THE SIXTH AMENDMENT

RIGHTS IN CRIMINAL TRIALS

SPEEDY
TRIAL

PUBLIC
TRIAL

IMPARTIAL
JURY

NOTICE OF
ACCUSATION

CONFRONT
WITNESSES

COUNSEL

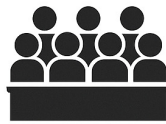
VI Szybki, jawny i lokalny proces karny; bezstronna ława; powiadomienie o zarzutach; konfrontacja i wezwanie świadków; prawo do obrońcy.

THE SEVENTH AMENDMENT

Jury Trial in Civil Cases

Civil Trial

Jury Trial

Final Verdicts

VII Ława przysięgłych w sprawach cywilnych > 20 \$; ustalenia faktów wiążące.

The Eighth Amendment

Limits on Punishment

Bail

Fines

Punishment

Limits

VIII Zakaz nadmiernych kaucji i grzywien oraz kar okrutnych czy niezwykłych.

THE NINTH AMENDMENT

Protection of Unenumerated Rights

Listed
Rights

Other
Rights

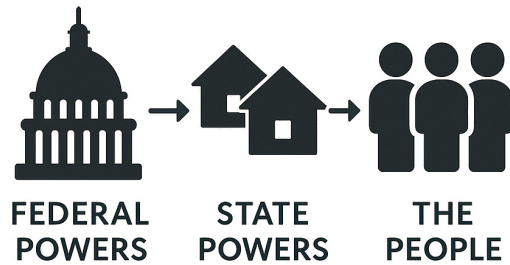

The
People

IX Prawa niewymienione pozostają przy ludziach.

THE TENTH AMENDMENT

Powers Reserved to the States
and the People

X Uprawnienia nieprzekazane Unii ani niezakazane stanom pozostają przy stanach lub narodzie.

THE ELEVENTH AMENDMENT

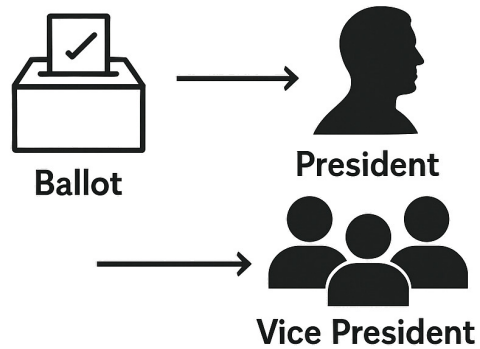
SOVEREIGN IMMUNITY OF STATES

XI Sądy federalne nie rozpatrują powództw przeciw stanowi wniesionych przez obywateli innych stanów lub cudzoziemców.

THE TWELFTH AMENDMENT

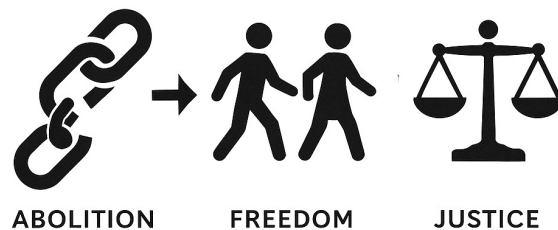
Electoral Process for President and Vice President

XII Oddzielne głosowanie Elektorów na Prezydenta i Wiceprezydenta.

THE THIRTEENTH AMENDMENT

ABOLITION OF SLAVERY

XIII Zniesienie niewolnictwa (poza karą za przestępstwo).

THE FOURTEENTH AMENDMENT

CITIZENSHIP, DUE PROCESS, AND
EQUAL PROTECTION

CITIZENSHIP

DUE
PROCESS

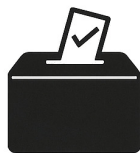

EQUAL
PROTECTION

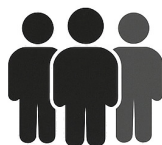
XIV Obywatelstwo, należyty proces, równa ochrona; klauzule reprezentacji i buntu; ważność długu; uprawnienia wykonawcze.

THE FIFTEENTH AMENDMENT

Voting Rights for All Citizens

Voting
Rights

All
Citizens

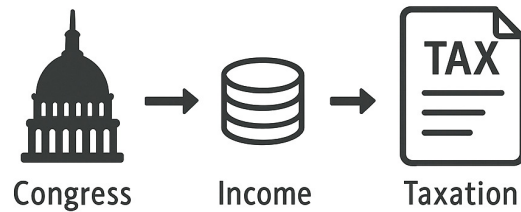

No
Discrimination

XV Zakaz odmowy prawa głosu z powodu rasy, koloru skóry lub dawnego niewolnictwa.

THE SIXTEENTH AMENDMENT

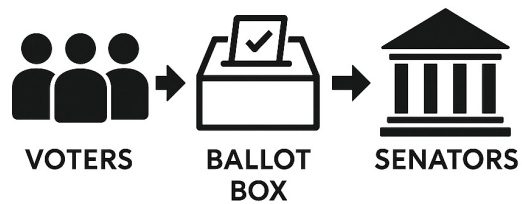
FEDERAL POWER TO COLLECT INCOME TAXES

XVI Prawo Kongresu do podatku dochodowego bez podziału między stany.

THE SEVENTEENTH AMENDMENT

DIRECT ELECTION OF SENATORS

XVII Bezpośredni wybór senatorów; procedury obsady wakatów.

THE EIGHTEENTH AMENDMENT

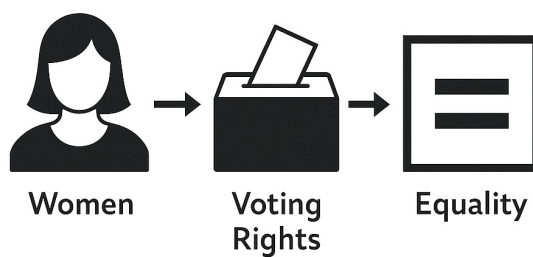
Prohibition of Alcohol

XVIII Prohibicja alkoholu (uchylona poprawką XXI).

THE NINETEENTH AMENDMENT

Women's Right to Vote

XIX Zakaz odmowy głosu z powodu płci.

THE TWENTIETH AMENDMENT

INAUGURATION AND
CONGRESSIONAL TERMS

PRESIDENT

CONGRESS

TERM

XX Początek kadencji: Prezydent 20 I, Kongres 3 I; szczegóły sukcesji.

THE TWENTY-FIRST AMENDMENT: REPEAL OF PROHIBITION

ALCOHOL

REPEAL

STATE
CONTROL

XXI Uchyła prohibicję; stany mogą regulować import alkoholu.

THE TWENTY-SECOND AMENDMENT

PRESIDENTIAL TERM LIMITS

PRESIDENT

TIME

NO 3 TERM

XXII Limit do dwóch kadencji prezydenckich; maks. 10 lat urzędu.

THE TWENTY-THIRD AMENDMENT

PRESIDENTIAL VOTING IN D.C.

WASHINGTON,
D.C.

ELECTORS

PRESIDENTIAL
VOTE

XXIII Dystrykt Kolumbii otrzymuje elektorów (nie więcej niż najmniejszy stan).

THE TWENTY-FOURTH AMENDMENT

ABOLITION OF THE POLL TAX

BALLOT

TAX

PROHIBITION

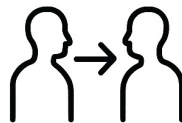
XXIV Zakaz podatku pogłównego w wyborach federalnych.

The Twenty-Fifth Amendment

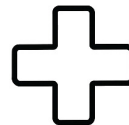
Presidential Succession and Disability

PRESIDENTIAL

SUCCESSION

DISABILITY

XXV Procedury sukcesji i niezdolności Prezydenta.

THE TWENTY-SIXTH AMENDMENT

RIGHT TO VOTE
AT AGE 18

YOUTH

AGE 18

VOTING

XXVI Ustala minimalny wiek wyborczy na 18 lat w całym kraju.

THE TWENTY-SEVENTH AMENDMENT

CONGRESSIONAL
PAY CHANGES

CONGRESS

PAY

NEXT
ELECTION

XXVII Zmiany wynagrodzeń Kongresu wchodzi w życie dopiero po następnych wyborach Izby.